

ПРІОРИТЕТИ ЗДІЙСНЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

**Бондар Тетяна Володимирівна,
Боровський Сергій Петрович**

Житомирський державний університету імені Івана Франка,
м. Житомир.

Керівник проблемної групи:

Василь Купрійчук, д.держ.упр., професор, професор кафедри права
та публічного управління

Поняття „пріоритет” походить від латинського *prior* (перший) і означає переважне значення чогось: те, чому першочергово приділяється увага. У гуманітарній політиці пріоритети – це, власне, найбільш важливі завдання на розв’язанні яких вона має зосередити свої зусилля. На сучасному етапі розвитку української держави до пріоритетів її гуманітарної політики належать, насамперед, такі:

1. Розвиток в Україні суспільства знань. У другій половині ХХ ст. індустріальне суспільство, завдяки бурхливому розвитку електроніки та інформаційних технологій, використанню супутникового зв’язку, Інтернету та інших науково-технічних інновацій перейшло у стадію інформаційного суспільства, яке на рубежі ХХІ ст. переросло у свою вищу фазу – так зване „суспільство знань”.

2. Утвердження й розвиток державної мови на всій території України є одним з найважливіших пріоритетів сучасної гуманітарної політики. В Українській радянській енциклопедії 1982 р. видання мова визначалася як «основний засіб спілкування і взаємного розуміння в людському суспільстві, сукупність відтворюваних мовними органами загальноприйнятих у межах певного суспільства звукових знаків для предметів, явищ дійсності та відображень їх у свідомості» [1].

Таке визначення є недостатнім і не зовсім точним.

По-перше, мова – це не лише сукупність звукових значень, а й система графічних знаків (письмо). Крім того мова відображається в системі образів (внутрішня мова, коли людина

розмовляє подумки, не видаючи жодного звуку і не пишучи жодного знаку).

По-друге, мова – це не лише засіб спілкування, обміну інформацією, духовної і практичної взаємодії людей, а й засіб фіксації, збереження й передачі знань і практичного досвіду. Вона також є засобом вираження емоційного стану, душевних почуттів, сподівань тощо. Люди часто пишуть вірші, ведуть щоденники, співають тощо не заради спілкування з іншими, а для власної емоційної розрядки або одержання насолоди від власної творчості.

По-третє, з тих пір як утворилися нації, мова стала могутнім знаряддям їх самоствердження, само ідентифікації цілих народів та їх окремих представників. Мова покликана сприяти консолідації населення країни, розвивати почуття історичної, соціальної та духовної спорідненості членів соціуму.

3. Не менш важливим пріоритетом сучасної гуманітарної політики є формування у широких верств населення життєстверджуючого, гуманістичного за своїм змістом світогляду та відповідних йому моральних норм, імперативів і цінностей, які в сукупності послужать ідейною основою формування високорозвиненої політичної свідомості. Названі духовні феномени відіграють особливу роль у житті людей.

Мораль - являє собою складну систему духовних цінностей та регулятивних імперативів і настанов, що базується на сукупному багатстві духовного й практичного досвіду даного народу і людства в цілому [2].

4. Просвітницько-виховна діяльність держави усіма наявними засобами з метою формування розвиненої національної самосвідомості та патріотичної життєвої позиції громадян України. Нація, як найвища форма історичної спільності людей, здатна успішно розвиватися й задовольняти різноманітні потреби своїх членів за умови усвідомлення ними своєї взаємозалежності, свого органічного взаємозв'язку як елементів єдиного цілого; усвідомлення того факту, що нація є тим історичним і соціальним полем, на якому тільки й можлива повноцінна самореалізація особистості, задоволення її життєвих потреб. А тому протиставлення нації й особистості, загальнонаціональних інтересів приватним – є суспільною аномалією [3].

Національна самосвідомість є складним духовним явищем, яке виникає і розвивається на певному конкретному історичному тлі, відображаючи (більш чи менш повно й адекватно) весь комплекс наявних суспільних реалій, притаманних тому чи іншому народові. Національна самосвідомість - це є, власне, рефлексія нації на саму себе, усвідомлення й емоційне переживання нею:

- свого існування й розвитку як окремишньої цілісності, самодостатньої саморегульованої системи;

- своєї особливості, тих базових інваріантних структур, архетипів, які зумовлюють неповторність національного буття, логіки і змісту історичного розвитку даного народу, його історичної долі, форм самоорганізації і самовиявлення в загальноцивілізаційному контексті;

- кінцевої мети національного розвитку, панівних прагнень, які оформляються в певні ціннісні орієнтири, цілі, ідеали, формують систему загальнонаціональних інтересів як „спільного знаменника” устремлень усіх суб'єктів національного життя [4].

Отже, вдало поставлена просвітницько-пропагандистська робота не тільки консолідує народ, єднає громадянське суспільство й державу, активізуючи і спрямовуючи в русло загальнонаціональних інтересів конструктивну енергію народних мас, а й ставить ефективний заслін духовній деградації громадян і політичному авантюризму різних політичних сил та їх лідерів.

5. Серед пріоритетів гуманітарної політики розвиток культурної інфраструктури є, фактично, базовим пріоритетом.

Після одержання Україною незалежності інфраструктура національної духовної культури зазнала суттєвих змін, серед яких є як позитивні, так і негативні. Політичне й ідеологічне розкріпачення цієї сфери, конкретизоване й закріплене в Конституції України та в низці нормативно-правових актів призвело, з одного боку, до потужного сплеску приватної ініціативи у культурному будівництві, завдяки чому окремі складові інфраструктури вітчизняної культури доволі помітно розвинулись і збагатилися (зросла кількість професійних театрів, концертних організацій, музеїв, храмів, художніх салонів, виставочних павільйонів, реставрованих пам'яток історії, архітектури, образотворчого мистецтва тощо). Однак, з іншого боку, надмірна комерціалізація духовного виробництва і

споживання спричинила значні деформації та руйнування багатьох елементів культурної інфраструктури. Ті з них, які не є безпосередньо прибутковими (як, наприклад, бібліотеки, сільські клуби, частина музеїв, окремі пам'ятки історії та архітектури, більшість шкіл, спортивних таборів, будинків дитячої творчості тощо). Будучи позбавленими необхідного фінансування – занепадають, руйнуються, деякі зовсім ліквідовуються [1].

Крім того, у гонитві за зиском підприємці доволі часто використовують ті чи інші елементи інфраструктури не за призначенням:

- пам'ятки архітектури та історії – перетворюються в офіси, розважальні заклади тощо;

- території заповідників – забудовуються готелями, базами відпочинку, бізнес-центрами, паркінгами і т. ін.;

- приміщення навчальних закладів, наукових установ, кіностудій, палаців культури тощо – орендуються або скуповуються під банки, офіси, торговельні точки та їм подібні комерційні об'єкти.

Зрозуміло, що повнокровне функціонування науки, освіти, релігії, мистецтва, літератури, фольклору, системи світоглядних орієнтирів і моральних цінностей, різних форм суспільної свідомості, історичної пам'яті, національної самосвідомості, будь-яких інших складових духовного життя неможливе без забезпечення відповідною інфраструктурою: спеціалізованими приміщеннями, належним обладнанням, новітніми засобами зв'язку, сучасними інформаційними системами, спеціальними фондами, бібліотеками, друкарнями, художніми майстернями, виставочними залами, науково-дослідними базами, новітньою оргтехнікою, розгалуженою мережею розповсюдження культурної продукції тощо [2].

Пропорційний розвиток усіх складових інфраструктури духовного життя нації має бути предметом неослабної уваги держави, базовим завданням її гуманітарної політики.

Список використаних джерел:

1. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник / [авт. кол.: В.А.Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В.А.Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2010. – 284 с.

2. Соціальна і гуманітарна політика: підручник/ [авт.кол.: В.П.Трощинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко та ін.]; за заг.ред.Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. – К.: НАДУ, 2016. - 792 с.

3. Купрійчук В. М. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917–1920 рр.) : монографія / В. М. Купрійчук. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2014. – 378 с.

4. Ситник П. К., Купрійчук В. М., Карлова В. В., Небожук Р. А. Принципи децентралізації державного управління у сфері культури. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 89–94.

ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

**Боршош Ярослав Юрійович,
Загородній Богдан Михайлович**

Житомирський державний університету імені Івана Франка,
м. Житомир.

Керівник проблемної групи:

Василь Купрійчук, д.держ.упр., професор, професор кафедри права та публічного управління

Розробляючи й упроваджуючи в життя державну політику формування єдиного гуманітарного простору, слід всебічно враховувати особливості культурного життя різних регіонів, які історично сформувалися під впливом комплексу політичних, економічних, соціальних, духовних, демографічних, геополітичних, етно-міграційних, природно-кліматичних та інших чинників. Насамперед потрібно зважити на те, що різні регіони України розвивалися під впливом різних культур і цивілізаційних процесів, які своєрідно позначалися на гуманітарній сфері в тому чи іншому регіоні.

Ситуація, яка склалася ще до початку російської агресії в Криму і Донбасі щодо державного управління гуманітарною сферою на регіональному рівні, є явно незадовільною. Ті заходи,